

Sündimuse areng ja seda mõjutavad tegurid

Tervisedenduse konverents 2021 „Seksuaaltervisest – piiridest ja piirideta“

Liili Abuladze

Eesti demograafia keskus, Tallinna Ülikool

Tänašed teemad

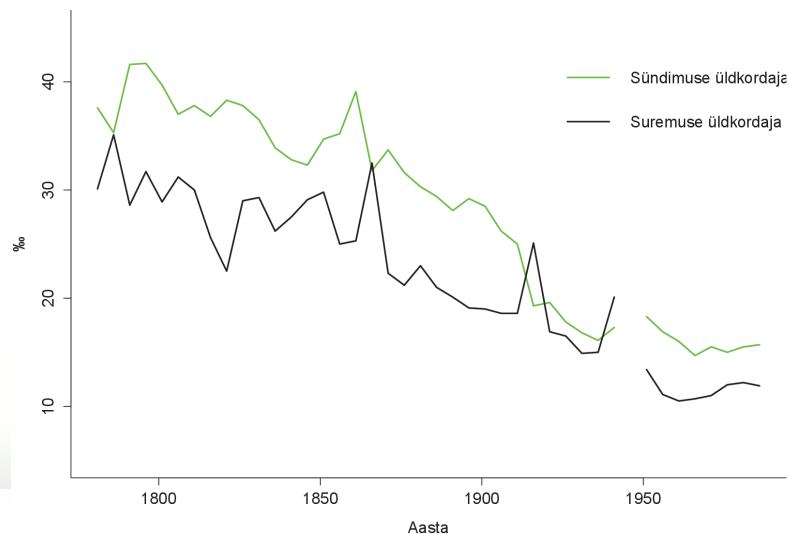
- Sündimuse arengu ülevaade
- Modernse sündimuse tegurid
- Tänapäeva väljakutsed
- Võimalused muutusteks

Muudatused ja nende seletused

- Demograafiline üleminek: globaalne sündimuse (ja suremuse) langus viimase ~150 aasta jooksul
- Algne vedur: arengud tervises – nakkushaiguste ja sünnitamisega seotu ennetamine ja vältimine
- Seejärel laste arvu reguleerimine partnerluse, laste saamise ajastuse ja intervallide kaudu

Üleminek Eestis

Allikas: Katus 1989

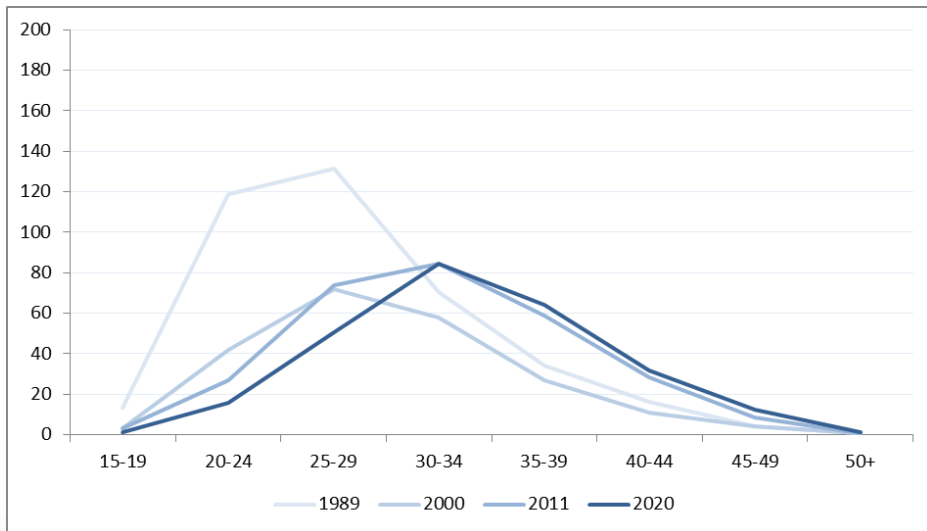
Modernses ühiskonnas:

- Partnerlusvormide mitmekesisistumine, lahutuste kasv, kärgperede levimine
- Hariduskarjääri pikenemine, naiste-meeste hariduslõhe teke
- Peremoodustumise edasilükkamine

Sündimuse vanuskõver Eestis, 1989 - 2020

Vanuskordaja, 1000 mehe kohta

Vanuskordaja, 1000 naise kohta

Mis on taastetase?

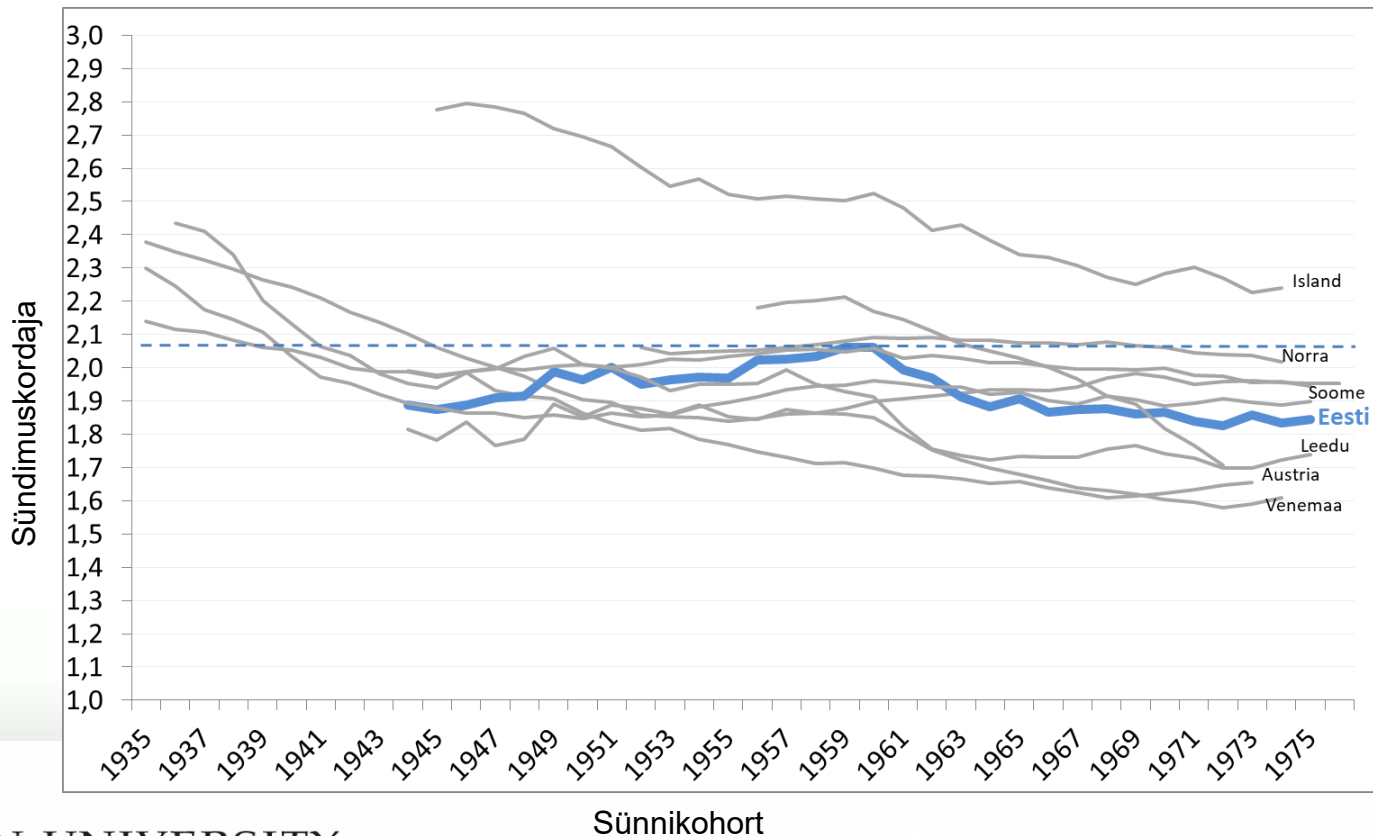
TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Mis on taastetase?

- ▶ Keskmine eeldatav laste arv naise kohta käesoleva aasta sündimuse ja suremuse juures
- ▶ Ümardatud 2,06 –lt: poisse sünnib 5% rohkem kui tüdrukuid ning (väike) osa inimesi sureb enne täiskasvanuks saamist
- ▶ Period vs kohortvaade - kohortsündimus näitab nn. lõpetatud sündimust, arvestab erinevas vanuses pereloomega
- ▶ Ei näita ühiskonna „taastootmist“; ei saa ka nii eesmärgistada

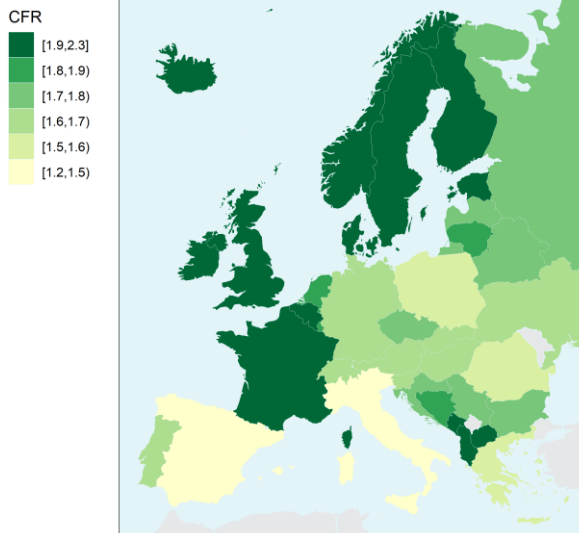

Eesti kohortsündimus on ideaali piires

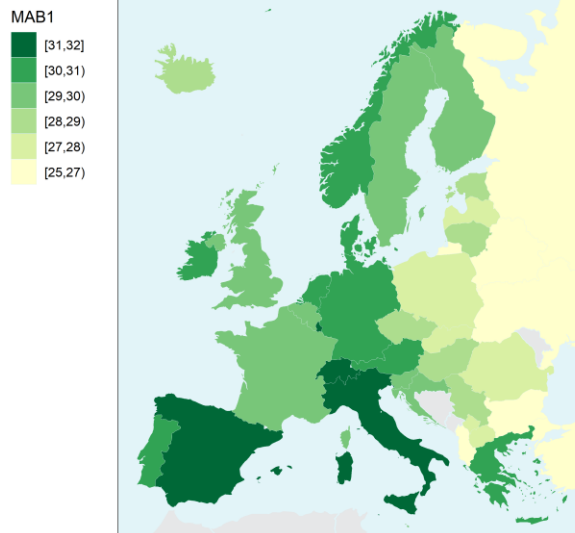

Eesti Euroopa võrdluses

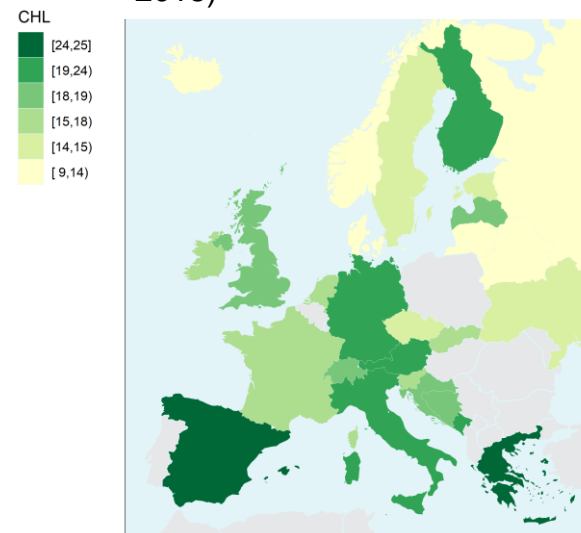
Lõpetatud
kohortsündimus (2018)

Keskmine vanus
esmassünnil (2018)

Lastetuid kohordist (%
2018)

Tänase päeva väljakutsed

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

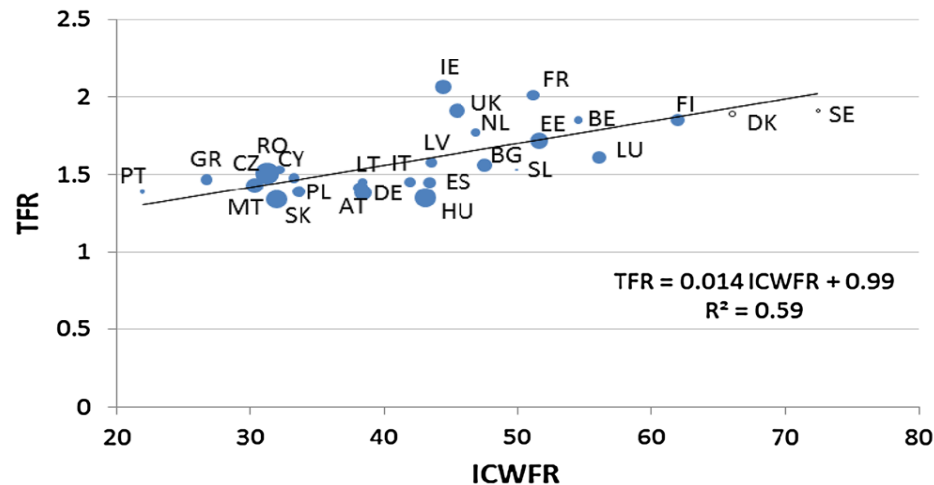
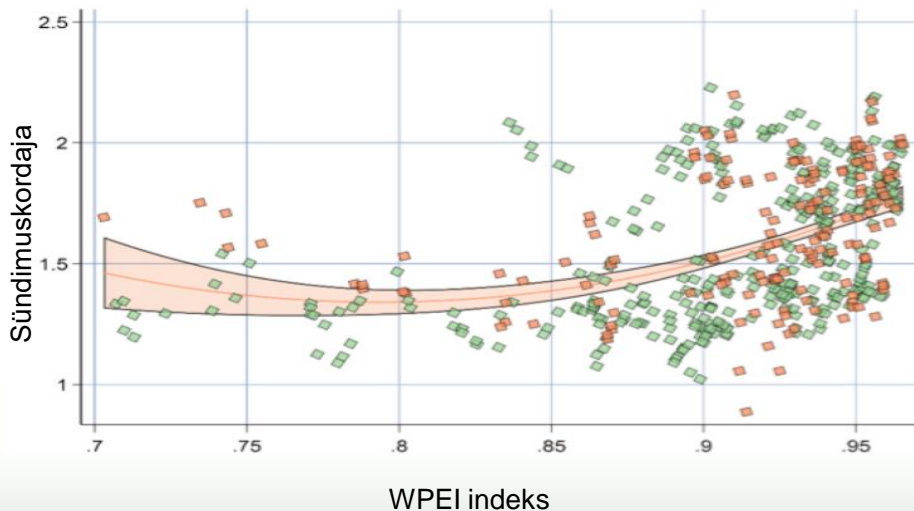
Soolise revolutsiooni idee

- ▶ Kaasaegse pereloomeni jõudmisel mängivad rolli võrdsete võimaluste arendamine haridus- ja töösfääris
- ▶ Järgmine samm: partnerite võrdne osalus koduses sfääris

Sündimuskordaja ja naiste poliitiline võimestatus

(WPEI indeks 35 riigi kohta 2000-2017)

Sündimuskordaja ning töö- ja pereelu ühildamine
(indeks 30 riigi kohta, 2008-2010)

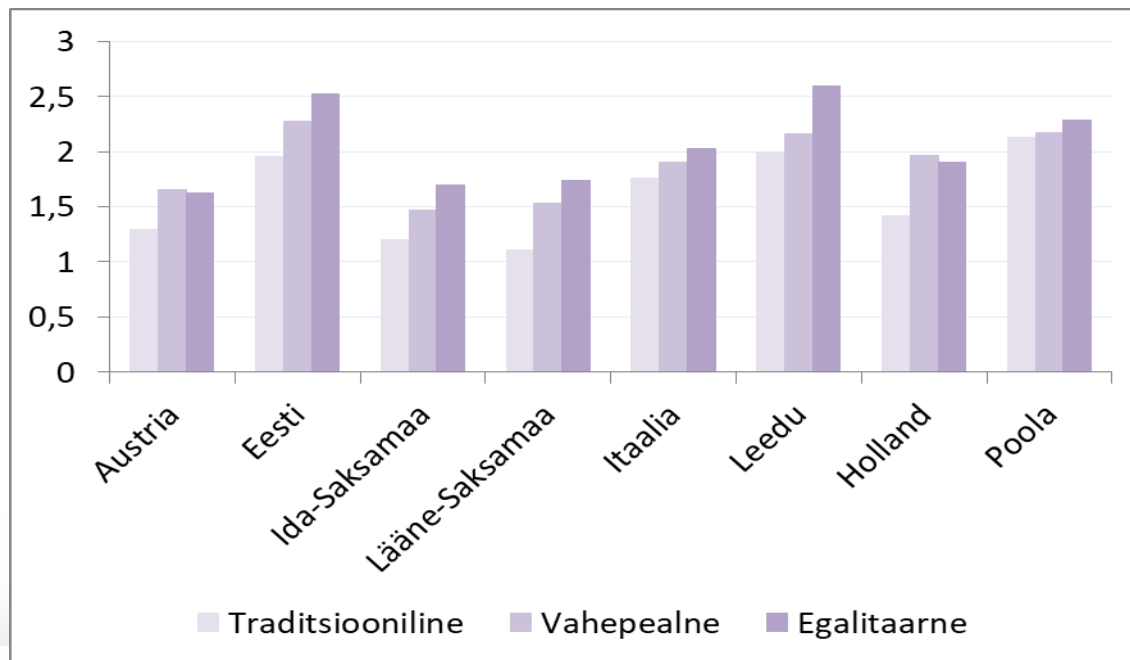

Hariduslõhed ja ebavõrdsused

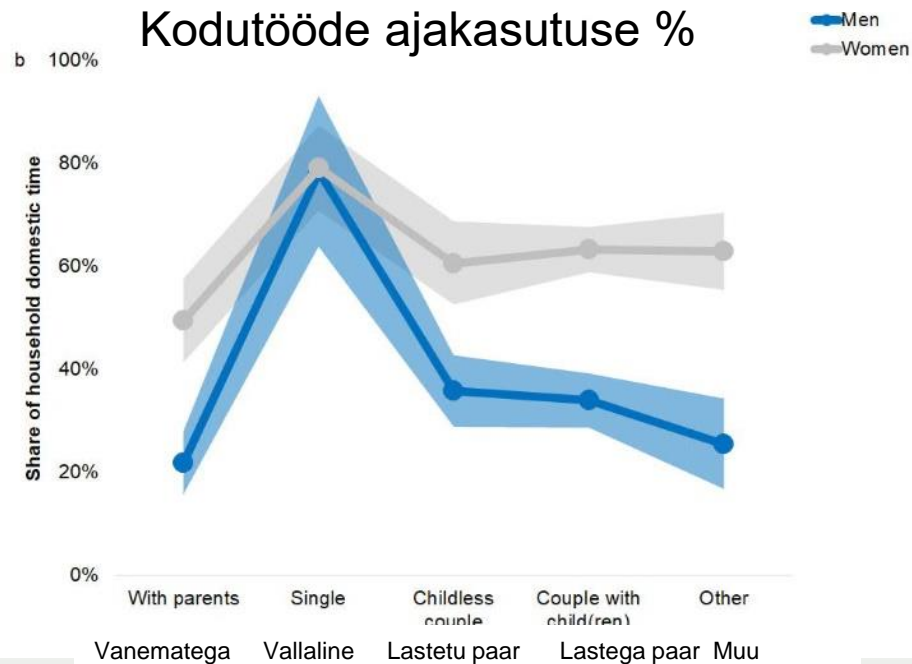
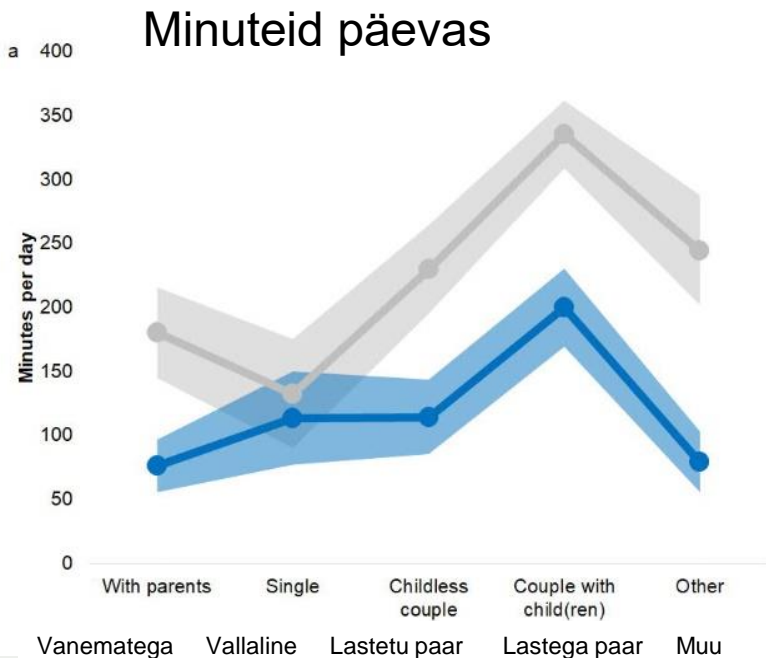
- ▶ Kõrgharidusega naistel oli 1960. aastate lõpu ja 1970. aastate alguse põlvkondades keskmiselt 1,72 last, (üld)keskharidusega 1,84 last ning (üld)põhiharidusega 2,31 last
- ▶ Lapse sünni ja kasvatamisega seotud alternatiivkulu leevendamise olulisus – **töö- ja pereelu ühitamine**
- ▶ (Uute) **ebavõrdsuste vähendamine** üha olulisem

Eeldatav laste arv ning hoiakud soorollide osas (20 – 44.a mehed)

Kodutööde ajakasutus Eestis

Viljatusravi puudulikkus

- ▶ Laste saamisel kogeb raskusi umbes 10-11% Eesti paaridest (EPSU 2005)
- ▶ Kunstliku viljastamise abil sündis Eestis 2017. aastal 430 last ehk 3% sel aastal sündinud lastest.
- ▶ Riigieelarvest investeeriti selleks 1,4 miljonit eurot, mis moodustab peretoetuste ja vanemahüvitise eelarvest **vaid 0,3%**.

Võimalused muutusteks

- ▶ Peremudelite ja elukarjäärade mitmekesisistumist toetav seaduslik raamistik ning suhtumised
- ▶ Mõlema partneri osalus pereplaneerimises ja – loomes, laste kasvatamisel ning *tundetöös*
- ▶ Teenused: vanemluse toetamine, viljatusravi
- ▶ Ebavõrdsuste ja ebakindluse vähendamine

Tänan!

liili@tlu.ee

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies